

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
1 maart 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-828324864
DOS-2022-0004591

Bijlagen
6

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Verkenning mogelijke deelname in netwerkbedrijf Stedin

Geachte Statenleden,

Essentie/samenvatting

In het kader van de actieve informatieplicht meld ik u het volgende. Op 19 juli 2022 heeft Stedin een brief gestuurd aan gedeputeerden Baljeu en Potjer met het verzoek tot een nadere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin ter versterking van het eigen vermogen van Stedin met €1,8 miljard. Dit is noodzakelijk om de komende jaren in totaal €8 miljard aan investeringen te kunnen doen in uitbreidingen van het regionale elektriciteitsnetwerk om zo netcongestie op te lossen en verdere congestie te voorkomen.

Voor aankondigingen van netcongestie zijn inmiddels ook voor enkele gebieden in Zuid-Holland afgekondigd. Deze worden, anders als andere gebieden in Nederland, veroorzaakt door een (sterk) toenemende vraag naar elektriciteit. Beschikbare netcapaciteit is randvoorwaardelijk voor leveringszekerheid en de realisatie van maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, de vestiging van bedrijven en de energietransitie. Uitstel van deze investeringen kunnen enorme economische en maatschappelijke gevolgen hebben.

De hoogte van het bedrag dat wordt gevraagd om deel te nemen, is nog niet bekend. Ook de verdeelsleutel tussen de provincies en gemeenten is nog aan nader onderzoek onderhevig. Ten aanzien van het verzoek van Stedin trekt de provincie Zuid-Holland samen op met de andere zogenaamde cornerstone investors. Dit zijn de grootste partijen binnen het geografische verzorgingsgebied van Stedin die nog geen aandeelhouder zijn. Dit zijn de provincies Zeeland, Utrecht en de gemeenten Amersfoort en Utrecht.

Op 7 november 2022 heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen deze cornerstone investors en Stedin. Hierin zijn een aantal condities gesteld ten aanzien van een eventueel aandeelhouderschap. Deze condities worden de komende periode verder verkend. In deze Statenbrief wordt u nader geïnformeerd over het verzoek vanuit Stedin, een eerste inhoudelijke analyse en het vervolg.

Verzoek Stedin

Stedin staat de komende decennia voor een enorme opgave in het netbeheer. Er moet voor €8 miljard aan investeringen worden gedaan om de energietransitie en ontwikkeling van woningen en bedrijventerreinen te kunnen faciliteren, en problemen met netcongestie op te lossen en nieuwe

problemen te voorkomen. Om deze investeringen te kunnen doen, moet het eigen vermogen van Stedin worden versterkt met €1,8 miljard, zodat tegen gunstige condities kan worden geleend op de kapitaalmarkt en de huidige zogenaamde creditrating van Stedin niet verslechtert.

Stedin heeft hierover dit voorjaar een brief gestuurd aan alle overheden die wél onder het verzorgingsgebied van Stedin vallen maar nog geen aandeelhouder zijn, met een verzoek tot verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin (zie bijlage 1). Op 10 juni 2022 is hierover ook een informatiebijeenkomst gehouden voor de beoogde nieuwe aandeelhouders (zie bijlage 2). Ministers Kaag en Jetten hebben op 13 juli 2022 een brief gestuurd aan de Tweede Kamer over de financiering van de regionale netwerkbedrijven (bijlage 3). Daarnaast is er in de Rijksbegroting een reservering gemaakt voor een kapitaalversterking van Stedin in 2023, groot € 500 miljoen.

Begin september 2022 is een vertrouwelijk informatiepakket vrijgegeven door Stedin op basis waarvan de beoogde nieuwe aandeelhouders eventuele toetreding verder kunnen verkennen (bijlage 4 en 5). Een eerste analyse van het verzoek van Stedin op basis van dit informatiepakket levert het volgende beeld op qua maatschappelijk belang/solidariteit, kapitaalvraag, businesscase, invloed/zeggenschap en planning.

Maatschappelijk(publiek) belang en solidariteit

Er is een maatschappelijk probleem in de vorm van de borging van de leveringszekerheid en de uitvoering van de beleidsambities van Rijk, provincies en gemeenten voor verduurzaming en realisatie van hernieuwbare energie en meer in z'n algemeenheid, het mogelijk maken van de energietransitie. Dit vormt een direct knelpunt voor de gemaakte afspraken uit het Klimaatakkoord. Daarnaast kunnen ook plannen voor aansluiting van nieuwe woon- en werklocaties en in sommige gevallen zelfs bedrijven onder druk komen te staan.

Op 17 november 2022 heeft Tennet hierover een bericht naar buiten gebracht, dat op steeds meer plekken in het land het elektriciteitsnet vol zit en bedrijven die een aansluiting willen op een wachtlijst terechtkomen. Over de gevolgen van netcongestie voor de provincie Zuid-Holland bent u op 23 november 2022 per Statenbrief door de gedeputeerden Potjer en Baljeu geïnformeerd.

Netcongestie heeft dus een enorme economische en maatschappelijke impact en willen we in het verzorgingsgebied van Stedin, waar Zuid-Holland in valt, zo veel mogelijk voorkomen. Vanuit het principe van solidariteit en een gezamenlijke verantwoordelijkheid herkennen we het belang van een brede vertegenwoordiging van de overheden in het aandeelhouderschap, in overeenstemming met het verzorgingsgebied van Stedin.

Kapitaalvraag

Van de benodigde €1,8 miljard is op korte termijn, dus in de periode 2023 – 2025, € 1,1 miljard nodig en aanvullend vanaf 2026 een eventuele conditionele vervolgemissie van €700 miljoen. In de Miljoenennota 2023 is door het Rijk €500 miljoen gereserveerd voor de kapitaalversterking van Stedin. Daarmee zou de resterende kapitaalvraag voor de korte termijn neerkomen op €600 miljoen.

In februari 2023 is echter de zogenaamde creditrating van Stedin, op grond van een rapport van kredietbeoordelaar Standard en Poor's, verbeterd. Dit betekent dat meer vreemd vermogen en tegen

betere voorwaarden zoals rente, aangetrokken kan worden. Dit heeft voor de korte termijn tot effect dat de kapitaalbehoefte van € 600 miljoen is teruggelopen tot circa €300 miljoen. Ook is de directe urgentie naar kapitaal afgenomen.

In de verdere verkenning wordt gekeken naar een logische verdeelsleutel en de draagkracht onder de beoogde nieuwe aandeelhouders. Op basis hiervan kunnen de beoogde nieuwe aandeelhouders volgend jaar al dan niet besluiten tot deelname in Stedin. Voor de lange termijn blijft de oorspronkelijke kapitaalvraag van € 1,8 miljard bestaan. Onderdeel van de verdere verkenning is om hiervoor in gezamenlijkheid goed naar oplossingsmogelijkheden te kijken.

Businesscase

Een deelname in een toekomstige aandelenemissie van Stedin heeft tot gevolg dat door de meeste beoogde nieuwe aandeelhouders leningen moeten worden aangetrokken. De financiële consequentie voor de exploitatiebegroting (businesscase) is hierbij afhankelijk van drie factoren:

1. Omvang van het geïnvesteerde bedrag

Zie vorige alinea.

2. Te betalen rente op deze leningen

Gezien het grillige verloop van de rente over de afgelopen periode zal de businesscase pas bij het afsluiten van de lening precies bepaald kunnen worden. Voor de cornerstone investors is dit essentieel om te kunnen besluiten over (de omvang van) onze deelname. De langjarige rente voor een investering van bijv. €100 miljoen lag in de afgelopen maanden tussen de 2 tot 3%.

Dat betekent een rentelast van € 2 à 3 miljoen per jaar. Om deze niet of zo min mogelijk te laten drukken op de begroting, zetten wij in op een maximale dekking uit de opbrengsten kant (dividenduitkering).

3. Verwachte dividendopbrengsten in de komende jaren

Er zijn twee soorten aandelen Stedin, namelijk gewone aandelen en zogenaamde cumulatief preferente aandelen: alleen de cumulatief preferente aandelen bieden zekerheid op een vast dividend van 3% (voor de periode 2022-2026, daarna wordt het elke 4 jaar vastgesteld). Cumulatief preferente aandelen geven geen aanspraak op de restwaarde van de onderneming. Op dit moment is slechts ca. 10% van de geplaatste aandelen cumulatief preferent. De verwachting is dat dit ook het maximale percentage is bij de uitgifte van nieuwe aandelen.

Voor gewone aandelen is vanuit de reguleringsmethodiek van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een redelijk rendement op de investeringen toegezegd. Door de grote investeringen die de komende periode gedaan moeten worden, zal het dividendrendement op gewone aandelen echter pas op de lange termijn, dus na circa 10 jaar gemaakt worden. De door Stedin geprognostiseerde dividend-opbrengst op normale aandelen is voor de periode 2023 - 2046 gemiddeld 1,5 – 2,5% per jaar. Dat betekent dus dat in het begin geen/nauwelijks opbrengst wordt gegenereerd en na verloop van tijd een hogere opbrengst, waarmee het gemiddelde over de hele periode naar verwachting 1,5 – 2,5% zal bedragen. Gezien het onzekere verloop van de energietransitie kunnen de nodige kanttekeningen worden gezet bij deze prognose.

In gezamenlijkheid met Stedin wordt gekeken hoe de businesscase het beste vormgegeven kan worden binnen de bestaande kaders en mogelijkheden.

Op basis van bovenstaande factoren zal in de verdere verkenning van het aandeelhouderschap worden gekeken.

Invloed/zeggenschap

Het grootste deel van de activiteiten van Stedin valt onder de gereguleerde taak die onder toezicht staat van de ACM. Daarom is de invloed van de aandeelhouders van Stedin in zijn algemeenheid beperkt. De aandeelhouderscommissie (AHC) bereidt namens alle aandeelhouders de besluitvorming in de Algemene aandeelhoudersvergadering voor. Op dit moment is nog niet duidelijk of de nieuwe aandeelhouders met hun investering voldoende stemaandeel krijgen voor een positie in deze AHC. Naast stemaandeel is echter ook een goede regionale vertegenwoordiging van aandeelhouders een belangrijke factor van betekenis bij de samenstelling van de AHC.

In de praktijk is er sprake van informele zeggenschap, omdat de aandeelhouderscommissie het consensusmodel hanteert en daarmee ook de belangen van de kleinere aandeelhouders meeweegt. Daarbij speelt dat alle aandeelhouders overheidslichamen zijn die vaak eenzelfde belang nastreven en dezelfde maatschappelijke doelen willen bereiken. Aandeelhouders kunnen daarmee zorgen voor accentverschuivingen in de (investering)strategie van Stedin, maar oefenen geen directe invloed uit op investeringen in de regio/gemeente. De zeggenschap in relatie tot het aantal aandelen en een positie in de AHC vormen onderwerp van de verdere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin.

Naast de invloed via de aandeelhouderslijn is er ook de mogelijkheid als aandeelhouder deel te nemen aan de commissie Energietransitie. Hierin wordt beleidsmatig aan kennisontwikkeling en kennisdeling voor bestuurders gedaan en kunnen Stedin en deelnemende partijen gezamenlijk van gedachten wisselen over optimale vormgeving van de energietransitie op lokaal - en regionaal niveau.

Planning

De oorspronkelijke planning van Stedin ging uit van een indicatief intekentmoment op 14 november 2022 en definitieve besluitvorming in het eerste kwartaal van 2023. De cornerstone investors en met name de provincies hebben aangegeven dat dit niet haalbaar is. Belangrijk argument hierbij is de aankomende verkiezingen voor Provinciale Staten. De provincies vinden het niet gepast om vlak voor deze verkiezingen een deelname in Stedin ter besluitvorming voor te leggen.

Stedin heeft op basis hiervan een nieuwe planning afgegeven die rekening houdt met deze gevoeligheid en ook voor de beoogde gemeentelijke aandeelhouders meer realistisch is. Het beoogde tijdpad is nu dat er voor de zomer van 2023 een eerste indicatie wordt afgegeven en na het zomerreces eventuele besluitvorming wordt voorzien. Vooruitlopend op deze planning vinden onderhandelingen plaats tussen Stedin en het Rijk over de participatie door het Rijk op basis van de eerdergenoemde €500 miljoen.

Rijk en Cornerstone Investors

De Staat en de netwerkbedrijven Alliander, Enexis en Stedin zijn recent tot een onderhandelingsakkoord gekomen over de voorwaarden waaronder een kapitaalstorting en daarmee aandeelhouderschap door de Staat in de regionale netwerkbedrijven in de toekomst mogelijk wordt. De voorwaarden zijn vastgelegd in een afsprakenkader; dit is gepubliceerd op www.stedingroep.nl

In de Miljoenennota is eerder al een bedrag gereserveerd van € 500 miljoen voor het versterken van de kapitaalpositie van Stedin om investeringen in de energietransitie te ondersteunen. Stedin en het Rijk werken op basis van het eerdergenoemde afsprakenkader de voorwaarden voor de aandelenparticipatie verder uit.

Deze participatieovereenkomst zal begin 2023 via een voorhangprocedure worden voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze overeenkomst zal op hoofdlijnen ook gelden voor de overige nieuwe toetreders. De cornerstone investors hebben het verzoek neergelegd om aan te schuiven bij de gesprekken tussen Stedin en het Rijk, zodat het straks een herkenbaar afsprakenkader is. Daarnaast is het verzoek neergelegd dat de nieuwe toetreders inzage krijgen in de aanvullende studies die het Rijk doet ter onderbouwing van het aandeelhouderschap (due dilligence, waardebepaling), zodat hierin niet te veel onnodig dubbel werk wordt verricht. In gezamenlijkheid met de overige Cornerstone Investors zal hiervoor extern advies worden ingewonnen.

Strategische doorkijk

De actuele kapitaalbehoefte van Stedin kan sec als financieringsvraag benaderd worden, maar voor de cornerstone investors lijkt dat een te beperkte benadering. Er is een aantal meer strategische aspecten die in dit kader van belang zijn om mee te nemen in de integrale afweging van dit vraagstuk. Deze meer strategische doorkijk dient niet verdragend te werken ten aanzien van een verdere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin, maar is in aanvulling op de hiervoor besproken condities wel essentieel voor de cornerstone investors.

Op onderdelen zal hierover richting besluitvorming over een eventuele deelname in Stedin ook al meer duidelijkheid moeten zijn ten behoeve van een zuivere integrale afweging. Juist ook om het lokale en regionale politieke draagvlak voor deze vorm van mede-financieren van de energietransitie te vergroten.

Het gaat daarbij om o.a.

- Integrale rolneming en financiering van de energietransitie door Rijk, regio en regionale Netbeheerders; o.a. duurzame opwekking, warmtetransitie inclusief de overgang van de warmtenetten in publieke handen.
- Onderzoek naar alternatieve manieren om de regionale netbeheerders te kapitaliseren.
- Integrale afweging van een investering in het aandeelhouderschap Stedin ten opzichte van andere toekomstige grote geldvragers.
- Dat er nog twee andere netwerkbedrijven in de provincie Zuid-Holland zijn, die mogelijk op termijn ook zullen aankloppen bij de provincie voor een financiële bijdrage en een eventueel aandeelhouderschap.

Regiogemeenten

Naast de provincie Zuid-Holland hebben ook zes gemeenten in Zuid-Holland (die nog geen aandeelhouder zijn van Stedin), het verzoek van Stedin ontvangen om het aandeelhouderschap te overwegen. Deze zeven gemeenten zijn: Gouda, Vlaardingen, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Zuidplaspolder en Maassluis. Vooralsnog worden deze gemeenten door Stedin zelf benaderd. Het proces en planning voor deze gemeenten is gelijk aan dat wat de cornerstone investors doorlopen.

Het is goed mogelijk dat het aandeelhouderschap voor een aantal gemeenten vanwege bijvoorbeeld hun financiële positie op voorhand al niet mogelijk is. Dan is het wenselijk om dat zo snel mogelijk te weten, omdat vooralsnog wordt gewerkt met een verdeelsleutel die uitgaat van een totaalbijdrage per provinciaal grondgebied.

Vervolgprocedure

Tijdens het bestuurlijk overleg van de cornerstone investors met Stedin op 7 november 2022 is richting Stedin nogmaals aangegeven dat wij niet meegaan in de planning van Stedin om vóór 14 november 2022 een indicatieve intekenbrief te ondertekenen en in het eerste kwartaal van 2023 definitieve besluitvorming te organiseren. Mede gelet op de verkiezingen voor Provinciale Staten (maart 2023) is de verwachting dat dit (alsdan) op zijn vroegst respectievelijk vlak vóór (indicatieve intekenbrief) en ná (besluitvorming) de zomer 2023 zal kunnen plaatsvinden.

Op basis van het bestuurlijk overleg met Stedin op 7 november 2022 is er door de cornerstone investors externe expertise ingehuurd voor een meer inhoudelijke analyse van een aantal documenten (o.a. due diligence en waardebeoordeling Stedin) en vraagstukken (o.a. verdeelsleutel gevraagde bijdrage, businesscase, zeggenschap en planning). Daarnaast zullen we verder met Stedin, haar aandeelhouders en het Rijk in overleg treden over de wijze waarop wij kunnen worden aangehaakt op de afspraken die gemaakt worden in het kader van participatie van het Rijk in Stedin.

In de verdere verkenning van het aandeelhouderschap Stedin zal worden toegewerkt naar antwoorden op de vragen ten aanzien van de eerdergenoemde kapitaalvraag/verdeelsleutel, financiële businesscase, zeggenschap en planning. De verwachting is dat dit richting einde eerste kwartaal 2023 zal leiden tot een aantal scenario's voor onze mogelijke deelname. Op basis van deze scenario's kan door de (nieuwe) Staten een integrale afweging worden gemaakt van een eventuele participatie in Stedin. Het streven is hierbij als cornerstone investors gezamenlijk op te blijven trekken, maar de uiteindelijke besluitvorming tot deelname is uiteraard ieders eigen afweging.

Voor de duidelijkheid wordt nog gemeld, dat er nog geen besluit tot deelname is genomen en dat het college nog terugkomt bij de Staten naar aanleiding van de uitkomsten van de hierboven genoemde verkenning.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief gemeenten d.d. 25 mei 2022
2. Uitnodiging participatie Stedin Groep
3. Financiering regionale netwerbedrijven
4. Onderzochte oplossingsrichtingen
5. Project Omega aanbiedingsbrief d.d. 5 september 2022
6. Project Omega procesbrief d.d. 5 september 2022